

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd (dnr Ju2024/00480)

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) har utifrån sitt ansvarsområde följande synpunkter.

TLV konstaterar att förslaget innebär att de berörda personerna får rätt till läkemedelsförmåner och anser att förslaget behöver kompletteras med bland annat ekonomiska konsekvenser av den omständigheten

Det framgår av 4 § lagen om läkemedelsförmåner m.m. att den som är bosatt i Sverige har rätt till läkemedelsförmåner enligt denna lag. Det är i denna del inte fråga om sådana bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken som nämns i kapitel 6 i det nu remitterade förslaget till lagrådsremiss. De personer som berörs av förslaget föreslås således inte vara undantagna från rätten till läkemedelsförmåner.

Detta innebär att antalet personer som har rätt till läkemedelsförmåner ökar med omkring 33 000 under åtminstone perioden 1 november 2024 – 4 mars 2025, och, om massflyktsdirektivets giltighetstid förlängs, under längre tid än så. Antalet personer som omfattas kan också komma att bli större, eftersom det i remissen förutsätts att en stor andel av de personer som kommit till Sverige kommer att återvända till Ukraina innan de kvalificerar sig för folkbokföring enligt förslaget.

Förslagets innebörd att de berörda personerna får rätt till läkemedelsförmåner behöver kompletteras med ekonomiska konsekvenser i fråga om läkemedelsförmånerna och hur förslaget ska finansieras i den delen

TLV saknar en närmare beskrivning av de ekonomiska konsekvenserna av förslaget i fråga om dess följder beträffande läkemedelsförmånerna, och anser att förslaget behöver utvecklas i denna del.

Läkemedelsförmånerna för vuxna innebär att den enskilde betalar en egenavgift för läkemedel och vissa andra varor som ingår i läkemedelsförmånerna upp till en viss kostnad (för närvarande 2 850 kronor per år), medan regionerna, och i förlängningen staten, ersätter resten. För barn under 18 år och, i fråga om preventivmedel för personer under 21 år, är läkemedel och vissa andra varor inom läkemedelsförmånerna helt kostnadsfria. Enligt remissen är omkring en tredjedel av de personer som omfattas av det nu remitterade förslaget barn. Det innebär att det offentliga kostnader för läkemedelsförmånerna kan förväntas öka under den tid som personerna är bosatta i Sverige.

TANDVÅRDS- OCH LÄKEMEDELSFÖRMÅNSVERKET

Box 22520 [Fleminggatan 14], 104 22 Stockholm

Telefon: 08 568 420 50, registrator@tlv.se, www.tlv.se

Org. nr 202100-5364

Regionerna har kostnadsansvar för läkemedel som ingår i läkemedelsförmånerna i den del det inte täcks av den enskildes högkostnadsskydd. För den del av kostnaden som regionerna står för utgår ett riktat bidrag från staten. Sveriges kommuner och regioner (SKR) och regeringen träffade i december 2023 en överenskommelse om den ersättning som utgår till regionerna för 2024. Storleken på det bidrag som utgår bygger på prognoser över kostnadsutvecklingen från Socialstyrelsen och TLV. I den prognos som ligger till grund för den nuvarande överenskommelsen ingår inte de personer som berörs av lagförslaget i beräkningsunderlaget. Om lagstiftarens avsikt är att kompensera regionerna för ökade läkemedelskostnader till följd av att lagstiftningen träder i kraft, behöver prognosen över kostnadsutvecklingen uppdateras och det riktade bidraget justeras. TLV konstaterar också att kommande års prognoser påverkas av eventuella förlängningar av tiden som de berörda personerna vistas i Sverige.

Förslaget får betydelse för vad de berörda personerna får betala för läkemedel men tar inte hänsyn till att de enskilda personerna kan förväntas ha olika betalningsförmåga

TLV konstaterar att för den enskilde, som tidigare till stor del fått sina läkemedelskostnader ersatta av Migrationsverket, kan egenavgifterna för läkemedel innebära ökade kostnader. Möjligheten att bära dessa kostnader varierar med möjligheten att försörja sig genom arbete, och förslaget kan innebära att personer som står utanför arbetsmarknaden och är uteslutna från bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken kan få svårare att betala för sina läkemedel innan de uppnått gränsen för fria läkemedel i högkostnadsskyddet.

TLV ser vissa tillämpningsproblem med förslaget i fråga om det statliga tandvårdsstödet

Det framgår av 1 kap. 5 § 1 lagen om statligt tandvårdsstöd att statligt tandvårdsstöd får ges till patienter som, när tandvårdsåtgärden påbörjas, antingen är försäkrade för bosättningsbaserade förmåner enligt 4 och 5 kap. socialförsäkringsbalken, eller utan att vara bosatta här har rätt till förmåner som följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Detta innebär att de personer som omfattas av det nu remitterade förslaget föreslås vara undantagna från möjligheten att få statligt tandvårdsstöd.

Förslaget medför en invecklad administration för tandvårdskliniker, med ökad risk för fel

På tandvårdskliniker ges tandvård enligt ett flertal regelverk. I dagsläget kan de vuxna personer som det nu aktuella förslaget gäller få tandvård som inte kan anstå (akut tandvård) på samma villkor som asylsökande, men ingen annan subventionerad tandvård. TLV uppfattar att tanken är att detta kommer att gälla även vid ett ikraftträdande av förslaget.

På grund av att det i samband med tandvård också kan bli aktuellt att förskriva läkemedel kan även lagen om läkemedelsförmåner m.m. aktualiseras.

Med hänsyn till komplexiteten i hur de olika grunderna för uppehållstillstånd påverkar vilka villkor som gäller för betalning för tandvård kan det enligt TLV:s bedömning bli svårt för

tandvårdsklinikerna att avgöra vilken ersättningsmodell som ska tillämpas för tandvården och läkemedelsförskrivningen för en person som är folkbokförd och har tidsbegränsat uppehållstillstånd. Det är av betydelse om det är fråga om en person som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd med stöd av massflyktsdirektivet, uppehållstillstånd med tillfälligt skydd av något annat skäl eller om det är fråga om någon annan form av tidsbegränsat uppehållstillstånd. Vilka av de vårdförmåner personer med dessa olika typer av uppehållstillstånd har tillgång till skiljer sig åt, och därmed skiljer det sig också åt hur kostnaderna för deras tandvård och deras läkemedel ska ersättas. TLV ser en risk för att förskrivningar av läkemedel görs i enlighet med fel subventionssystem och att ersättning för tandvård tas ut på ett annat sätt än avsett.

Förslaget att de berörda personerna undantas från det statliga tandvårdsstödet får sådana konsekvenser att bestämmelsen kan behöva ses över, åtminstone vid en förlängning av giltighetstiden

Under den begränsade tid som giltighetstiden för de nu föreslagna bestämmelserna varar, dvs. till och med den 4 mars 2025, kan det möjligen anses rimligt att inte ge de berörda personerna tillgång till det statliga tandvårdsstödet. Det förefaller dock sannolikt att aktiveringen av massflyktsdirektivet kommer att förlängas längre än så. Ju längre de berörda personerna är bosatta i Sverige, och ju mer de etablerar sig i det svenska samhället, desto mer kan det finnas skäl för att överväga om de även bör få tillgång till det statliga tandvårdsstödet.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Agneta Karlsson. Föredragande har varit seniora juristen Marit Carlsson. I den slutliga handläggningen har även seniora analytikern Peter Skiöld, enhetschefen Gun-Britt Lundin och chefsjuristen Hanna Abrahamsson deltagit.

Agneta Karlsson

Marit Carlsson